

Sygn. akt IV KK 707/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **R. K.**,

skazanego za czyn z art. 178a § 1 k.k.i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 20 kwietnia 2022 r. kasacji Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w C.

z dnia 17 stycznia 2019 r., sygn. akt XI K (...),

1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi

Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania;

2. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w C. wyrokiem z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie o sygn. akt XI K (...), uznał R. K. za winnego tego, że w dniu 28 września 2018 r. w miejscowości W. woj. (...) na ul. S. prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny w postaci motoroweru marki K. (...) o nr rej. (...) będąc w stanie nietrzeźwości, gdzie I badanie Alcosensorem wykazało 0,86 mg/1, II badanie Alcotestem wykazało 0,81

mg/1, III badanie Alcotestem wykazało 0,87 mg/1, IV badanie Alcotestem wykazało 0,89 mg/1 zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, przy czym czynu tego dopuścił się będąc wcześniej prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C., sygn. akt XIII K (...), z dnia 30 października 2007 r. oraz będąc wcześniej prawomocnie skazanym za spowodowanie wypadku drogowego będąc w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C., sygn. akt III K (...), z dnia 8 stycznia 2008 r. tj. czynu z art. 178a § 1 k.k. i art. 178 § a § 4 i za to na mocy art. 178a § 4 k.k. skazał go na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności. Na mocy art. 42 § 3 k.k. i art. 43 § 2 i 2a k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio. Na mocy art. 43a § 2 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz Funduszu P. świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 zł.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 25 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w C. postanowieniem z dnia 4 lipca 2019 r., sygn. akt III Kow (...), na podstawie art. 431a § 1 i § 2 k.k.w. udzielił skazanemu R. K. zezwolenia na odbycie kary 7 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyżej wymienionym wyrokiem poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (k. 79-80 akt o sygn. XI K (...)).

Wyrok Sądu Rejonowego w C. został zaskarżony na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasacją przez Prokuratora Generalnego, który zaskarżył go w całości na korzyść oskarżonego R. K. i zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 178a § 4 k.k. i art. 76 § 1 k.k. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r.), poprzez błędne przyjęcie, że oskarżony R. K. w dniu 28 września 2018 r., kierując po drodze publicznej motorowerem marki K. (...) o nr rej. (...) w stanie nietrzeźwości, dopuścił się tego czynu będąc wcześniej prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 października 2007 r. o sygn. akt XIII K (...) oraz za spowodowanie wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 8

stycznia 2008 r. o sygn. akt III K (...), podczas gdy skazania te uległy zatarciu z mocy prawa i w dniu popełnienia przypisanego czynu oskarżony nie był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, ani za przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości, jak również zarzucanego czynu nie dopuścił się w dacie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo, a tym samym prawidłowa subsumpcja winna skutkować przypisaniem mu sprawstwa występku jedynie z art. 178a § 1 k.k. W związku z tym zarzutem skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna i jako taka zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 178a § 4 k.k., okolicznością umożliwiającą wymierzenie surowszej sankcji karnej jest wcześniejsze prawomocne skazanie sprawcy za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, tj. w warunkach art. 178a § 1 k.k. lub za przestępstwo z art. 173 k.k., art. 174 k.k., art. 177 k.k. lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Ponadto do takich okoliczności należy dopuszczenie się przestępstwa opisanego w art. 178a § 4 k.k. w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo.

W świetle poglądów zarówno doktryny, jak i orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego przesłanką surowszej kwalifikacji czynu z art. 178a § 4 k.k. jest stwierdzenie, że prawomocne skazanie sprawcy za opisane przestępstwo nie uległo zatarciu w dacie wyrokowania (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2016 r., III KK 427/15, LEX nr 2015138; z dnia 29 czerwca 2017 r., IV KK 221/17, LEX nr 2312033*). Przeszkodą do przyjęcia wobec sprawcy, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k. jest zatem fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego

skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2018 r. III KK 36/18, Prok. i Pr.-wkt. 2018/7-8/4, KZS 2018/9/9*).

Jak wynika z lektury akt niniejszej sprawy, w opisie zarzuconego i przypisanego oskarżonemu R. K. czynu z art. 178a § 1 k.k. i art. 178a § 4 k.k., wskazano wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 października 2007 r., o sygn. akt XIII K (...), na mocy którego R. K. został skazany za czyn kwalifikowany z art. 178a § 1 k.k. na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat, orzeczono wobec niego karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych po 15 złotych oraz zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, nadto orzeczono o podaniu wyroku do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie informacji o wyroku na stronie internetowej KWP w K. przez okres 3 miesięcy (k. 38 akt o sygn. XIII K (...)). Odpis powyższego wyroku był w dyspozycji Sądu Rejonowego w C. procedującego w niniejszej sprawie (k. 13-14 akt o sygn. akt XI K (...)).

Wyrok Sądu Rejonowego w C., o sygn. akt XIII K (...), uprawomocnił się w dniu 7 listopada 2007 r. (k. 39 akt o sygn. XIII K (...)). W okresie biegu próby w dniu 7 listopada 2010 r. został wykonany wobec skazanego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (k. 50 akt o sygn. XIII K (...)), w dniu 13 września 2011 r. wykonano karę grzywny (k. 61 akt windykacyjnych o sygn. XIII K (...) oraz karta dłużnika). Sąd Rejonowy w C. postanowieniem z dnia 20 września 2011 r., sygn. akt XIII K (...), Ko (...), na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. umorzył postępowanie wykonawcze w przedmiocie zastępczej kary pozbawienia wolności w stosunku do R. K. skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 października 2007 r. z uwagi na uregulowanie przez skazanego należności sądowych wynikających z powyższego wyroku (k. 66 akt windykacyjnych o sygn. XIII K (...)).

Kara 5 miesięcy pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w C. o sygn. akt XIII K (...) nie została zarządzona do wykonania, a

okres 3 lat próby oraz dalszych 6 miesięcy upłynął w dniu 7 maja 2011 r. natomiast grzywnę wykonano z datą 13 września 2011 r. (k. 108 akt o sygn. XI K (...)).

Także w kolejnej sprawie powołanej w opisie czynu przypisanego oskarżonemu, zakończonej wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 8 stycznia 2008 r., o sygn. akt III K (...), R. K. został skazany za czyn kwalifikowany z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. na karę 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat, nadto orzeczono wobec niego karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł oraz zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i rowerowych na okres 6 lat, zobowiązano oskarżonego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu oraz orzeczono wobec niego nawiązkę w kwocie 200 złotych na rzecz Stowarzyszenia Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach Kolizjach Drogowych i Na Skutek Błędów Lekarskich „W.” w K. (k. 158 akt o sygn. III K (...)).

Sąd Rejonowy w C. procedujący w niniejszej sprawie dysponował odpisem powyższego wyroku (k. 11 akt o sygn. XI K (...)).

Wyrok Sądu Rejonowego w C., o sygn. akt III K (...), uprawomocnił się w dniu 16 stycznia 2008 r. (k. 159 akt o sygn. III K (...)). W okresie biegu próby w dniu 28 marca 2011 r. została wykonana kara grzywny (k. 81-82 akt windykacyjnych w sprawie III K (...)), natomiast w dniu 8 czerwca 2012 r. została uiszczona nawiązka (k. 192 akt o sygn. III K (...)).

Sąd Rejonowy w C. postanowieniem z dnia 4 lipca 2012 r., sygn. akt III K (...), Ko (...), na podstawie art. 75 § 2 k.k. *a contrario* nie zarządził wobec R. K. wykonania kary 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 8 stycznia 2008 r., w sprawie III K (...), argumentując, iż zachowanie skazanego w okresie próby nie naruszyło porządku prawnego. Skazany w dniu 8 czerwca 2012 r. uiścił orzeczoną w wyroku nawiązkę, uiścił także karę grzywny i koszty postępowania (k. 193-194 akt o sygn. III K (...)).

Kara 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w C. o sygn. akt III K (...) nie została zarządzona do wykonania - okres 5 lat próby oraz dalszych 6 miesięcy upłynął w dniu 16 lipca 2013 r. (k. 109 akt o sygn. XI K (...)). Natomiast środek karny zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i rowerowych został wykonany z dniem 16 stycznia 2014

r. (k. 175 akt o sygn. III K (...)).

Wskazać należy, iż konfiguracja temporalna w niniejszej sprawie uzasadnia zastosowanie przepisów normujących instytucję zatarcia skazania obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 r. Do daty wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 396), przepis art. 76 § 1 k.k. stanowił *lex specialis* w stosunku do art. 108 k.k.

W dacie popełnienia przez skazanego obu czynów zabronionych przypisanych mu wyrokami Sądu Rejonowego w C. o sygn. akt XIII K (...) oraz III K (...), treść art. 76 k.k. brzmiała następująco: „1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby. § 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania; nie dotyczy to środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 5”.

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 396) wprowadziła z dniem 1 lipca 2015 r. następującą treść przepisu art. 76 k.k.: „1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresy próby. W wypadku, o którym mowa w art. 75a, zatarcie skazania następuje z upływem okresów przewidzianych w art. 107 § 4 i 4a. Przepis art. 108 stosuje się. § 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem, albo przedawnieniem ich wykonania”.

Natomiast ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 437) z dniem 15 kwietnia 2015 r. nadała następujące brzmienie przepisowi art. 76 k.k.: 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby. § 1a. W wypadku, o którym mowa w art. 75a, zatarcie skazania następuje z upływem okresów przewidzianych w art. 107 § 4 i 4a. § 1b. W wypadkach, o których mowa w § 1 i 1a, przepis art. 108 stosuje się. § 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek, środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania. Zatarcie skazania nie może

nastąpić również przed wykonaniem środka zabezpieczającego

Przepis art. 108 k.k. (dodany do art. 76 k.k. na mocy ustawy nowelizującej) ustanawia zasadę jednoczesności zatarcia wszystkich skazań, która wchodzi w grę w przypadku, gdy sprawcę skazano za dwa przestępstwa niepozostające w zbiegu lub ich większą liczbę (chodzi o rzeczywisty, a nie pomijalny zbieg przestępstw), jak również w sytuacji, gdy sprawca w czasie biegu okresu koniecznego do zatarcia skazania, ponownie popełnia przestępstwo. W takiej sytuacji dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

Rozstrzygając, czy przepis art. 108 k.k. znajdzie zastosowanie w niniejszej sprawie, należy mieć na uwadze treść przepisów intertemporalnych, a w szczególności art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z przepisem art. 21 cyt. ustawy z dnia 20 lutego 2015 r., do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem wejścia w życie przepisów tejże ustawy, w sytuacji, gdy okres zatarcia skazania upłynął przed dniem wejścia w życie znowelizowanych przepisów, stosuje się przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu sprzed dnia wejścia w życie nowelizacji, a więc w wersji obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r.

W doktrynie przyjmuje się, iż art. 21 cytowanej ustawy zawiera regułę kolizyjną dotyczącą sposobu ustalania zatarcia skazania wyrokiem wydanym przed dniem 1 lipca 2015 r. Przyjęto w tym zakresie klasyczny model stosowania ustawy nowej, chyba, że na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów doszłoby już do skutku w postaci zatarcia skazania przed dniem 1 lipca 2015 r. (*por. Włodzimierz Wróbel [red], Reguły dotyczące okresów zatarcia skazania i przedawnienia karalności [art. 21 u.n.]. Nowelizacja prawa karnego 2015, LEX; Jarosław Majewski, Komentarz do art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, LEX*).

Jak wskazał Sąd Najwyższy, jeśli nie doszło do zarządzenia wykonania kary, a sprawca czy to w okresie próby, czy też w czasie kolejnych 6 miesięcy popełnił ponownie przestępstwo, to fakt ten nie stał na przeszkodzie zatarciu skazania. Warunkiem oceny odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 178a § 4 k.k. jest dokonanie poprawnej analizy uprzedniej jego karalności w zakresie typów wskazanych w tym przepisie (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018*

r., VKK 517/17, Prok. iPr.-wkł. 2018/6/3, KZS 2018/7-8/22).

Nadmienić trzeba, iż do przyjęcia wspomnianej surowszej odpowiedzialności nie stanowi przeszkody zatarcie w dacie wyrokowania skazania, którego częścią było orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, jeżeli będący przedmiotem osądu czyn został popełniony w okresie obowiązywania tego zakazu (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2019 r., V KK 364/18, LEX nr 2744141*), która to sytuacja nie miała miejsca w niniejszej sprawie.

Skazania R. K. opisanymi powyżej wyrokami Sądu Rejonowego w C., o sygn. akt XIII K (...) oraz III K (...), uległy już zatarciu przed dokonaniem nowelizacji przepisu art. 76 k.k. i wskazaniem w jego treści na brzmienie przepisu art. 108 k.k.

Wbrew temu, co przyjął Sąd Rejonowy w C. w wyroku z dnia 17 stycznia 2019 r., sygn. akt XI K (...), opisanie wyżej skazania uległy zatarciu, w przypadku wyroku z dnia 30 października 2007 r. o sygn. akt XIII K (...) - w terminie 6 miesięcy od daty zakończenia okresu próby oraz z datą wykonania kary grzywny, natomiast w przypadku wyroku z dnia 8 stycznia 2008 r., o sygn. akt III K (...), w terminie 6 miesięcy od daty zakończenia okresu próby oraz z upływem daty wykonania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i rowerowych.

W okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządzono bowiem wykonania warunkowo zawieszonych powyższymi wyrokami kar pozbawienia wolności, a nadto nie mogło w tych sprawach dojść do zatarcia skazania przed upływem okresu, na jaki orzeczono wobec R. K. środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych i rowerowych, tudzież przed wykonaniem grzywny. Zatarcie skazania następuje bowiem z dniem wykonania takiego środka oraz grzywny (art. 76 § 2 k.k.).

Wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 października 2007 r., o sygn. akt XIII K (...), uległ zatem zatarciu z mocy prawa w dniu 13 września 2011 r. (k. 108 akt o sygn. XI K (...)).

Wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 8 stycznia 2008 r. o sygn. akt III K (...) - uległ natomiast zatarciu z mocy prawa w dniu 16 stycznia 2014 r. (k. 109 akt o sygn. XI K (...)).

Treść art. 76 § 1 k.k. stanowiąca, że skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z

upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby oraz fakt, że wspomniane wyroki uprawomocniły się w dniach: 7 listopada 2007 r. (XIII K (...)) i 16 stycznia 2008 r. (III K (...)), nakazywały Sądowi *meriti* rozważenie - przy braku danych wskazujących, że doszło do zarządzenia wykonania kary - czy oskarżony rzeczywiście może być uważany za osobę, jak to stanowi art. 178a § 4 k.k., wcześniej prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Z przedstawionych faktów wynika jednoznacznie, że R. K. zarówno w dacie popełnienia przypisanego mu przestępstwa, jak i w dacie wyrokowania nie był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości.

Błędnie zatem w niniejszej sprawie przyjęto, że oskarżony R. K. w dniu 28 września 2018 r. prowadził w stanie nietrzeźwości pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, będąc wcześniej prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C., o sygn. akt XIII K (...), z dnia 30 października 2007 r. oraz za spowodowanie wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w C., w sprawie o sygn. akt III K (...), z dnia 8 stycznia 2008 r. w sytuacji gdy skazania te uległy zatarciu z mocy prawa i w dacie popełnienia przypisanego czynu oskarżony nie był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, jak również nie dopuścił się tego czynu w dacie obowiązywania zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, a tym samym prawidłowa subsumpcja winna skutkować przypisaniem mu sprawstwa występku jedynie z art. 178a § 1 k.k.

Opisane uchybienie miało istotny, niekorzystny dla oskarżonego wpływ na treść zaskarżonego wyroku, w związku ze skazaniem go za typ kwalifikowany, skutkujący surowszą odpowiedzialnością karną.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.